

ЗМІСТ

Передмова	13
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ	16
1.1. Озеленення як мистецтво творення культурного ландшафту	16
1.2. Сади Стародавнього світу	18
1.2.1. Стародавній Єгипет	18
1.2.2. Месопотамія.....	23
1.2.3. Висячі сади Вавилону	25
1.2.4. Ассірійські сади.....	26
1.2.5. Персія.....	27
1.2.6. Стародавня Греція.....	30
1.2.7. Стародавній Рим.....	35
1.2.8. Садово-паркове мистецтво Китаю	40
1.2.9. Японські сади.....	42
1.3. Сади Середньовіччя	45
1.3.1. Монастирські сади	47
1.3.2.Замкові сади.....	50
1.3.3. Придомові сади.....	53
1.3.4. Публічні сади.....	53
1.3.5. Літні резиденції	54
1.4. Сади ісламу	54
1.4.1. Арабські сади.....	55
1.4.2. Мавританські сади Іспанії	56
1.5. Італійські сади епохи Відродження.....	58
1.5.1. Вілла Фарнезе, або Капрарола	62
1.5.2. Вілла Ланте	63
1.5.3. Вілла д'Есте	65
1.6. Сади бароко.....	66
1.6.1. Партери.....	68
1.6.2. Буленгрін та вертогаден	70
1.6.3. Шпалери	70
1.6.4. Алеї	71
1.6.5. Боскети	71
1.6.6. Зали	72
1.6.7. Театри	73
1.6.8. Лабіринти	73
1.6.9. Садова скульптура.....	74
1.6.10. Канали. Водні споруди	74
1.6.11. Звіринці	75
1.6.12. Садові споруди	76
1.7. Французький класицизм	76
1.7.1. А.Ленотр і його спадщина.....	77

1.7.2. Во-ле-Віконт	78
1.7.3. Версаль	79
1.7.4. Поширення стилю бароко	83
1.7.4.1. Італія	83
1.7.4.2. Німеччина	85
1.7.4.3. Австрія.....	88
1.7.4.4. Бельгія	90
1.7.4.5. Англія	90
1.7.4.6. Іспанія.....	91
1.7.4.7. Швеція	92
1.7.4.8. Голландія.....	93
1.7.4.9. Польща	95
1.7.4.10. Угорщина	97
1.7.4.11. Росія.....	97
1.7.4.12. Україна	102
1.7.5. Ренесанс – рококо – бароко – класицизм.....	103
1.8. Пейзажні парки Європи XVIII – XIX ст.	105
1.8.1. Англія	108
1.8.1.1. Парк Стоу.....	109
1.8.1.2. Сефтон-парк.....	110
1.8.1.3. Парк Сайон Хаус	111
1.8.1.4. Парк у Боднанті (Північний Уельс)	111
1.8.1.5. Парк в Патон Ху.....	111
1.8.1.6. парку у Хемптон-Корті.....	112
1.8.1.7. Парк Найманс Хендкрес	112
1.8.1.8. Парк Сторхеда	112
1.8.1.9. Сад Трейндж в Кенті.....	112
1.8.1.10. Королівський ботанічний сад у Кью.....	112
1.8.1.11. Спадщина Х.Рептона	113
1.8.1.12. Англійський романтизм	115
1.8.2. Франція.....	116
1.8.2.1. Малий Тріанон.....	116
1.8.2.2. Ерміонвіль.....	117
1.8.2.3. Меревіль	118
1.8.3. Німеччина.....	118
1.8.3.1. Вертліц	119
1.8.3.2. Парк у Веймері	120
1.8.3.3. Шветцінген	121
1.8.3.4. Шарлотенбург.....	122
1.8.3.5. Гогенгейм.....	122
1.8.3.6. Мюскау	122
1.8.4. Італія	123
1.8.5. Польща	123
1.8.5.1. Мокотув.....	123
1.8.5.2. Лазенки Королівські	124

1.8.6. Росія	124
1.8.6.1. Павловський парк.....	125
1.8.6.2. Царське село	126
1.8.6.3. Царицино.....	127
1.8.6.4. Гатчина	128
1.8.7. Україна	129
1.8.7.1. Ансамбль в Батурині.....	129
1.8.7.2. Пейзажний парк в Яготині	129
1.8.7.3. Садибний парк у Ляличах	131
1.8.7.4. Садиба Мерчик.....	131
1.8.7.5. Садиба Графське	131
1.8.7.6. Садиба Хатень	132
1.8.7.7. Софіївка.....	132
1.8.7.8. Олександрія	136
1.8.7.9. Тростянець	137
1.8.7.10. Веселі Боковеньки.....	139
1.8.7.11. Качанівка.....	141
1.8.7.12. Сокиринці	142
1.8.7.13. Вишня	143
1.8.7.14. Гурзуф	144
1.8.7.15. Алупкинський палацово-парковий комплекс	145
1.8.7.16. Лівадія-Ореанда.....	147
1.9. Ландшафтне мистецтво другої половини ХІХ –першої половини ХХ ст.	148
1.9.1. Англія	153
1.9.1.1. Гайд-парк	154
1.9.1.2. Кенсінгтон-парк	155
1.9.1.3. Регентс-парк	155
1.9.1.4. Баттерсі-парк	156
1.9.1.5. Сефтон-парк.....	156
1.9.2. Франція.....	156
1.9.2.1. Бют-Шомон.....	158
1.9.2.2. Парк Монсо.....	158
1.9.2.3. Єлісейські поля.....	159
1.9.2.4. Булонський ліс.....	159
1.9.2.5. Венсенський ліс.....	159
1.9.3. Німеччина.....	159
1.9.3.1. Зоологічний сад (Tiergarten) у Берліні	160
1.9.3.2. Фрідріхсгейм (Народний парк).....	160
1.9.3.3. Парк Флора в Кельні.....	160
1.9.4. Іспанія.....	160
1.9.4.1. Парк Буен Ретіро	160
1.9.5. Бельгія	161
1.9.5.1. Лісок Ля Камбра.....	161
1.9.5.2. Парк “Цитадель” у м. Гент.....	161

1.9.6. Угорщина	162
1.9.6.1. Острів Маргіт-Мігет	162
1.9.7. Австрія.....	163
1.9.7.1. Рінгштрассе.....	163
1.9.7.2. Народний парк.....	163
1.9.7.3. Пратер.....	163
1.9.8. Польща	164
1.9.8.1. Краківські планти.....	164
1.9.8.2. Міські парки	164
1.9.9. Чехія.....	165
1.9.9.1. Парки Брно.....	165
1.9.9.2. Парки Праги.....	165
1.9.10. Сполучені Штати Америки	165
1.9.10.1. Центральний парк у Нью-Йорку	165
1.9.10.2. Вашінгтон-парк у Чікаго	166
1.9.10.3. Гумбольдт-парк у Чікаго	166
1.9.11. Росія	166
1.9.11.1. Александрівський парк.....	166
1.9.11.2. Міські сади і бульвари.....	167
1.9.11.3. Сокільники.....	167
1.9.12. Україна	167
1.9.12.1. Сади і парки Києва.....	167
1.9.12.2. Сади і парки Харкова.....	168
1.9.12.3. Сади і парки Львова.....	168
1.9.13. Сади і парки дидактичного призначення.....	175
1.9.14. Перші виставочні парки	179
1.9.15. Перші національні парки.....	180
1.9.16. Основні підсумки розвитку садів і парків XIX ст.	180
1.10. Ландшафтне мистецтво XX ст.	181
1.10.1. Типізація садів і парків і система озеленення	181
1.10.2. Сецесія в садово-парковому мистецтві.....	181
1.10.3. Модерн	182
1.10.4. Придомові та віллові сади.....	183
1.10.5. Парки культури і відпочинку.....	185
1.10.6. Меморіальні парки	187
1.10.7. Етнографічні парки	190
1.10.8. Спортивні і олімпійські парки	193
1.10.9. Дитячі парки	200
1.10.10. Парки атракціонів	202
1.10.11. Парки-виставки	204
1.10.12. Лісопарки	207
1.10.13. Гідропарки та лугопарки	208
1.10.14. Зоологічні парки.....	211
1.10.15. Курортні парки	213
1.11. Парки світу на рубежі XX і XXI ст. і їх творці	214

1.12. Творці садів і парків України та розвиток паркознавства	221
Запитання для самоперевірки.....	226

РОЗДІЛ 2. ОЗЕЛЕНЕННЯ В ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ..... 227

2.1. Соціально-екологічні передумови озеленення.....	227
2.1.1. Дерево – соціально значущий елемент поселення	227
2.1.2. Урбанізація й озеленення	228
2.1.3. Урбоекологічні проблеми населених місць	230
2.1.4. Містобудівельна й архітектурно-художня функції зелених насаджень.....	232
2.1.4.1 Рекреаційна функція зелених насаджень.....	236
2.1.5. Еколого-фітомеліоративна функція зелених насаджень.....	240
2.1.5.1 Фітомеліоративна роль озеленення.....	240
2.1.5.2. Роль зелених насаджень у киснезбагаченні і регулюванні складу CO ₂	245
2.1.5.3. Фільтрувальна здатність зелених насаджень	246
2.1.5.4. Газозахисні властивості зелених насаджень	249
2.1.5.5. Іонізація повітря зеленими насадженнями.....	251
2.1.5.6. Фітонцидні властивості рослин	252
2.1.5.7. Шумопоглинальна властивість зелених насаджень	253
2.2. Ландшафтно-планувальні особливості озеленення	257
2.2.1. Загальні поняття про планування населених місць	257
2.2.2. Проект районного планування.....	258
2.2.3. Генеральний план міста.....	259
2.2.4. Проект детального планування (ПДП)	260
2.2.5. Проект забудови	260
2.2.6. Система озеленення в містах	261
2.2.7. Перспективне планування озеленення.....	262
2.3. Тематика проектування і проектні матеріали	265
2.3.1. Тематика та категорії об'єктів озеленення	265
2.3.2. Процес проектування об'єкта озеленення.....	266
2.3.2.1. Передпроектний період	266
2.3.2.2. Склад і зміст проекту	272
2.3.2.3. Проектування і формування паркового ландшафту.....	275
2.4. Нормативна база проектування об'єктів озеленення	277
2.5. Насадження загального користування	287
2.5.1. Парки	287
2.5. 1.1. Парк культури і відпочинку	288
2.5.1.2. Спеціалізовані парки	290
2.5.1.3. Організація паркових доріг, алей, площадок	299
2.5.1.4. Інженерна підготовка й обладнання	301
2.5.1.5. Паркові споруди, малі архітектурні форми.....	305
2.5.2. Міські сади і сквери	311

2.5.3. Бульвари і набережні	316
2.6. Насадження обмеженого користування	318
2.6.1. Насадження житлових районів і мікрорайонів	318
2.6.2. Озеленення території культурно-побутових, адміністративних і громадських установ.....	324
2.6.3. Озеленення загальноосвітніх шкіл	324
2.6.4. Дитячі дошкільні установи	326
2.6.5. Насадження на ділянках вищих навчальних закладів.....	329
2.6.6. Озеленення територій лікарень	330
2.6.7. Зелені насадження на території санаторіїв, будинків відпочинку і дитячих таборів	332
2.6.8. Насадження при житлових будинках садибної забудови	333
2.6.9. Колективні сади і городи.....	334
2.6.10. Озеленення територій спортивних споруд і комплексів.....	334
2.6.11. Озеленення промислових територій	335
2.7. Насадження спеціального призначення	337
2.7.1. Вуличні насадження.....	340
2.7.2. Захисні смуги.....	340
2.7.3. Дендрологічні сади (арборетуми).....	341
2.7.4. Озеленення кладовищ.....	342
Запитання для самоперевірки.....	343

РОЗДІЛ 3. ОСНОВИ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ..... 345

3.1. Поняття про ландшафт	345
3.2. Елементи ландшафту	346
3.3. Компоненти ландшафту.....	347
3.4. Антропогенні ландшафти та їх класифікація	351
3.5. Садово-парковий ландшафт	355
3.5.1. Естетична оцінка садово-паркових ландшафтів та їх елементів.....	356
3.5.2. Естетична оцінка дерев і чагарників	359
3.5.3. Комплексна оцінка декоративності деревних рослин	360
3.6. Природно-кліматичне зонування, принципи створення та формування зелених насаджень.....	361
3.6.1. Деревно-чагарникові насадження	362
3.6.1.1. Масив.....	362
3.6.1.2. Гай.....	365
3.6.1.3. Куртина	366
3.6.1.4. Групи	366
3.6.1.5. Солітер.....	374
3.6.1.6. Рядові посадки.....	375
3.6.1.7. Алея	376
3.6.1.8. Живоплоти і фігурна стрижка	377
3.6.1.9. Зелені стіни	380
3.6.1.10. Боскети	381

3.6.1.11. Бордюри	382
3.7. Вертикальне озеленення	386
3.8. Рокарії і альпінарії	391
3.9. Водойми	398
3.10. Газони	402
3.11. Квіткове оформлення	406
3.12. Ландшафтне проектування	410
Запитання для самоперевірки	418

РОЗДІЛ 4. АРХІТЕКТУРНО-ХУДОЖНІ ПРИНЦИПИ КОМПОЗИЦІЇ. 419

4.1. Поняття про композицію	419
4.2. Від змісту до форми	420
4.3. Єдність і підпорядкованість	421
4.4. Верховенство і підпорядкованість	422
4.5. Просторові форми	423
4.6. Пропорції	423
4.7. Співвідношення форм за геометричною побудовою та фактурою	425
4.8. Співвідношення форм за кольором	428
4.9. Світло і тінь	434
4.10. Кут зору і сприйняття	435
4.11. Перспектива	437
4.12. Симетрія і асиметрія	439
4.13. Контраст, нюанс, тотожність, раптовість	439
4.14. Ритм	440
4.15. Стиль	441
4.16. Формування пейзажних композицій	441
4.17. Композиція рослинного матеріалу	445
Запитання для самоперевірки	446

РОЗДІЛ 5. ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОГО МАТЕРІАЛУ В ОЗЕЛЕНЕННІ 448

5.1. Декоративні властивості дерев і чагарників	448
5.1.1. Величина рослин	448
5.1.2. Розміри, форма та щільність крони	449
5.1.3. Декоративність листя	451
5.1.4. Декоративність квітів	455
5.1.5. Декоративність плодів	456
5.1.6. Декоративні якості стовбура	456
5.2. Рослини газонів	457
5.2.1. Систематичний склад рослин газонів	457
5.2.2. Флористичний склад та структура рослинності газонів	462
5.3. Квіткові рослини	465
5.4. Рослини кам'янистих садів	475

5.5. Рослини декоративних водойм	478
5.6. Рослини у топіарному мистецтві	480
Запитання для самоперевірки.....	486

РОЗДІЛ 6. БУДІВНИЦТВО Й ЕКСПЛУАТАЦІЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ..... 487

6.1. Організація виробничих робіт	487
6.1.2. Черговість робіт.....	488
6.1.3. Постачання садивним і будівельними матеріалами	488
6.1.4. Забезпечення будівництва робочою силою і механізмами.....	491
6.1.5. Забезпечення транспортом.....	491
6.1.6. Забезпечення інструментом і пристосуваннями	492
6.1.7. Тимчасові споруди	493
6.2. Підготовка території до посадок.....	493
6.2.1. Догляд за існуючим рослинним покривом.....	493
6.2.2. Очистка території.....	494
6.2.3. Розпланування ділянки	494
6.2.4. Вертикальне планування	495
6.2.5. Водостоки і дренажі	497
6.2.6. Влаштування водопроводу та зрошувальних систем.....	499
6.2.7. Укріплення схилів і берегів водойм	499
6.3. Будівництво доріжок і майданчиків	500
6.3.1. Будівництво доріжок та сходів	500
6.3.2. Будівництво майданчиків.....	501
6.4. Будівництво водойм і водотоків	502
6.5. Влаштування освітлення	503
6.6. Скельні гірки.....	504
6.7. Сади на дахах	508
6.8. Огорожі.....	509
6.9. Малі архітектурні форми.....	509
Запитання для самоперевірки.....	511

РОЗДІЛ 7. МАЛІ САДИБНІ САДИ

7.1. Типологія малих садів.....	512
7.2. Планування малих садів	518
7.3. Благоустрій саду	521
Запитання для самоперевірки.....	530

РОЗДІЛ 8. АГРОТЕХНІКА ОЗЕЛЕНЕННЯ..... 532

8.1. Посадка дерев і чагарників та догляд за ними	532
8.1.1. Підбір і підготовка посадкового матеріалу	532
8.1.2. Викопка посадкового матеріалу	533

8.1.3. Приймання посадкового матеріалу	534
8.1.4. Упаковка і транспортування саджанців.....	535
8.1.5. Збереження посадкового матеріалу.....	535
8.1.6. Строки і норми посадки.....	536
8.1.7. Нормативи посадки	535
8.1.8. Технологія посадкових робіт	538
8.1.9. Літня посадка	543
8.1.10. Зимова посадка	544
8.1.11. Особливості посадок на промислових територіях.....	545
8.1.12. Підбір дерев, чагарників і ліан для озеленення садиб	546
8.2. Діагностика стану зелених насаджень і догляд за ними	547
8.3. Догляд за ґрунтом і кореневими системами дерев	550
8.3.1. Характер залягання коренів у ґрунті і догляд за ними	551
8.3.2. Періодичність росту коренів дерев і догляд за ними	556
8.3.3. Підвищення стійкості дерев у місті шляхом використання нових технічних засобів і хімічних препаратів.....	558
8.4. Догляд за посадками	560
8.4.1. Загальні положення.....	560
8.4.2. Обробка дупел і механічних пошкоджень.....	562
8.4.3. Спільне використання отрутохімкатів і мінеральних добрив для одночасного позакореневого підживлення дерев і захисту від шкідників	563
8.5. Формування дерев і чагарників	565
8.5.1. Обрізування дерев і чагарників	565
8.5.2. Біологічні основи обрізування деревних рослин	566
8.5.3. Формувальне обрізування	570
8.5.4. Санітарне обрізування	571
8.5.5. Омолоджувальне обрізування.....	572
8.5.6. Обрізування декоративних дерев	572
8.5.7. Обрізування безштамбових дерев	575
8.5.8. Щеплення	576
8.6. Догляд за живоплотами	579
8.6.1. Живоплоти без строгої форми	580
8.6.2. Живоплоти з приземкуватих кущистих чагарників і дерев.....	580
8.6.3. Стрижка хвойних і вічнозелених листяних чагарників	581
8.6.4. Хімічні методи догляду за живоплотами	581
8.6.5. Омолодження живоплоту	582
8.6.6. Омолоджувальне обрізування чагарників	582
8.6.7. Омолодження чагарників посадкою “на пень”	584
8.7. Догляд за в'юнкими рослинами	585
8.8. Влаштування й утримання газонів	586
8.9. Догляд за квітниками	590
8.10. Капітальний і поточний ремонт садово-паркових об'єктів.....	593
8.11. Реконструкція, реставрація та консервація зелених насаджень.....	595
8.11.1. Реконструкція насаджень	595

8.11.2. Реставрація насаджень	599
8.12. Захист зелених насаджень від шкідників та хвороб	603
8.13. Догляд за рослинами водойм	605
Запитання для самоперевірки.....	608

РОЗДІЛ 9. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗЕЛЕНОГО ГОСПОДАРСТВА 609

9.1. Перспективне планування озеленення міст.....	609
9.2. Основи планування господарської діяльності підприємств зеленого будівництва і господарства	610
9.3. Технологічні карти	612
9.4. Показники вартості озеленення міст	612
9.5. Охорона і збереження зелених насаджень.....	613
9.5.1. Порядок прийомки-передачі об'єктів зеленого господарства	613
9.5.2. Система огляду міських насаджень.....	614
9.5.3. Охорона і збереження зелених насаджень.....	616
9.5.4. Порядок ведення будівельних робіт у зоні зелених насаджень	618
9.6. Паспорт об'єкта зеленого будівництва.....	618
9.7. Шляхи підвищення економічної ефективності озеленення.....	619
Запитання для самоперевірки.....	620
 Дерева, чагарники і ліани (характеристика та використання)	621
Предметний показник	656
Список літератури	662